



CONVERSATION
with the GOVERNOR

คุณสุภัททิศา เจตทวิกิจ
อดีตผู้ประกาศข่าวและพิธีกร
สถานีโทรทัศน์ Money Channel

ดร.วิโรจน์ สันติประภพ
ผู้ว่าการ ธปท.

ธุรกิจไทยปรับตัวอย่างไร ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

โลกกำลังอยู่ในกระแสการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างที่จะเกิดขึ้นรวดเร็ว และรุนแรงขึ้น ซึ่งจะกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและวิถีการใช้ชีวิตของเราทุกคน ถึงเวลาแล้วที่จะต้องทำความเข้าใจและเตรียมรับมือกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างเท่าเทียม BOT พระสยาม MAGAZINE ได้รับเกียรติจาก **คุณสุภัททิศา เจตทวิกิจ อดีตผู้ประกาศข่าวและพิธีกรจากสถานีโทรทัศน์ Money Channel** มาร่วมสนทนากับ **ดร.วิโรจน์ สันติประภพ ผู้ว่าการ ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.)** เพื่อสร้างความเข้าใจในมิติการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจและระบบเศรษฐกิจไทย รวมถึงให้ข้อแนะนำในการปรับตัวสำหรับภาคธุรกิจและภาคประชาชนท่ามกลางการเปลี่ยนผ่านสู่โลกยุคใหม่

ภาพใหญ่ของการเปลี่ยนแปลงที่ทุกคนต้องพร้อมรับมือ

คุณสุภัททิศา : ทุกวันนี้โลกเปลี่ยนแปลงรวดเร็วและรุนแรงมากขึ้น จนไม่รู้ว่าจะรับมือกับเรื่องไหนต่อตัวเรา หากมองจากภาพใหญ่ในมิติทางเศรษฐกิจ ท่านผู้ว่าการมองว่าเรื่องที่สำคัญมีอะไรบ้าง

ดร.วิโรจน์ : ผมเห็นด้วยว่าเราควรมองบริบทการเปลี่ยนแปลงในภาพใหญ่ โดยต้องทำความเข้าใจว่าสิ่งที่มากระทบตัวเราเป็นการเปลี่ยนแปลงระยะสั้นหรือเป็นเรื่องที่ใหญ่กว่านั้น เพื่อจะรับมือได้ถูกต้องสำหรับการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจไทยมีอย่างน้อย 4 เรื่องสำคัญ ได้แก่

เรื่องแรก คือ เทคโนโลยีที่กำลังเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ประสิทธิภาพสูงขึ้นมาก สามารถตอบโจทย์หลากหลายด้วยต้นทุนที่ถูกลงมาก เช่น เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การซื้อขายและการทำธุรกรรมทางการเงินมาอยู่บนสมาร์ตโฟน เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายทำให้เกิดเศรษฐกิจเชิงแบ่งปัน (sharing economy) ธุรกิจต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าของทรัพยากรเอง สามารถใช้ร่วมกันได้ นอกจากนี้ ยังมีเทคโนโลยีอีกมากกำลังจะเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจในโลก ไม่ว่าจะเป็นการพิมพ์สามมิติ Artificial Intelligence (AI) machine learning หรือเทคโนโลยีชีวภาพ เรียกได้ว่าไม่มีธุรกิจใดที่จะไม่ได้รับประโยชน์และผลกระทบจากเทคโนโลยีที่นับวันจะยิ่งเปลี่ยนแปลงเร็วขึ้น

เรื่องที่สอง คือ ห่วงโซ่การผลิต (supply chain) เมื่อระบบอัตโนมัติ (automation) และหุ่นยนต์สามารถทำงานแทนคนได้เกือบทั้งหมด ทำให้หลายธุรกิจซึ่งเดิมกระจายขั้นตอนการผลิตไป

หลายจุดทั่วโลก ย้ายกลับมาผลิตในภูมิภาค (regionalization) มากขึ้น หรือดึงกลับไปผลิตภายในประเทศปลายทาง (onshoring) เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดได้เร็วขึ้น การเปลี่ยนแปลงด้านนี้สำคัญมากเพราะประเทศไทยเป็นเศรษฐกิจแบบเปิดที่พึ่งพาการส่งออก และภาคอุตสาหกรรมไทยก็เป็นส่วนหนึ่งใน supply chain ของโลกด้วย นอกจากนี้ ภาคบริการจะมีบทบาทมากขึ้นใน supply chain ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ ทรัพย์สินทางปัญญา หรือบริการหลังการขาย กิจกรรมบริการจะช่วยสร้างความแตกต่างให้กับสินค้า ทำให้ธุรกิจมีอำนาจต่อรองเรื่องการจัดราคา

เรื่องที่สาม คือ ภาวะโลกร้อน ซึ่งนำไปสู่สถานการณ์หลายอย่างที่เรายังไม่คาดคิดมาก่อน อย่างในปี 2562 บางพื้นที่ในประเทศไทยประสบทั้งภัยแล้งรุนแรงและน้ำท่วมฉับพลันในเวลาใกล้กัน น้ำสะอาดจะเป็นสิ่งที่ขาดแคลนในอนาคต เรื่องเหล่านี้เป็นความเสี่ยงโดยตรงต่อธุรกิจและกระทบกับคนทั้งโลก นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงทางอ้อมที่อาจเป็นผลต่อเนื่องมาจากกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ และความคาดหวังของสังคมถึงมาตรฐานในการทำธุรกิจที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม

สำหรับประเทศไทยยังมีเรื่องที่สี่ คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ในปี 2578 เราจะประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกของโลกที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยมาก (hyper-aged society) จะมีจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้นและคนวัยทำงานน้อยลง โครงสร้างแรงงานที่เปลี่ยนไปทำให้การทำธุรกิจรูปแบบเดิมที่ต้องใช้แรงงานจำนวนมากอาจไม่เหมาะสมอีกต่อไป โครงสร้างตลาดและการบริโภคของประชาชนก็จะเปลี่ยนไปมากด้วย

¹สังคมสูงวัยมาก (hyper-aged society) ตามคำนิยามขององค์การอนามัยโลก หมายถึง ประเทศที่ร้อยละ 20 ของจำนวนประชากรทั้งหมด มีอายุมากกว่า 65 ปี



เหรียญสองด้านของ Technology Transformation

คุณสุภัททิ์ : ถ้าเจาะลึกลงไปในด้านเทคโนโลยี ท่านผู้ว่าการประเมินสถานการณ์และมีคำแนะนำในการรับมือด้านนี้อย่างไร

ดร.วิสโร : เวลาพูดถึง “การเปลี่ยนแปลง” หลายคนมักมองเป็น “ความเสี่ยง” แต่ความจริงแล้วเราต้องมองในเรื่อง “โอกาส” ด้วย ในช่วง 2-3 ปีมานี้ ธปท. มองถึงโอกาสของเทคโนโลยีและเริ่มดำเนินการหลายเรื่อง เช่น การส่งเสริมระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ลดการใช้เงินสดและเช็คซึ่งมีต้นทุนสูง ส่งผลให้คนไทยได้รับประโยชน์จากการยกเลิกค่าธรรมเนียมการโอนเงิน จนเรียกได้ว่าประเทศไทยมีต้นทุนการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ต่ำสุดในโลก หรือการนำเทคโนโลยี Distributed Ledger Technology (DLT) มาพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลในโครงการอินทนนท์ ซึ่งเป็นกลไกใหม่ที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นในการทำธุรกรรมโดยไม่ต้องมีบัญชีกลางอยู่บัญชีเดียว

การทำธุรกรรมบนโลกดิจิทัลจะทิ้งรอยเท้าดิจิทัล (digital footprint) ที่สะท้อนรูปแบบการใช้ชีวิตและพฤติกรรมของแต่ละบุคคล รอยเท้าดิจิทัลจะเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สร้างประโยชน์ให้กับเจ้าของข้อมูลได้มากในอนาคต สถาบันการเงินหลายแห่งเริ่มพูดถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงของผู้ขอสินเชื่อจากข้อมูลการใช้โทรศัพท์มือถือ และการทำธุรกรรม e-Payment เพื่อประกอบการพิจารณาให้สินเชื่อ

คุณสุภัททิ์ : มาถึงตรงนี้ หลายคนคงเริ่มกังวลเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล (data privacy) ท่านผู้ว่าการมีมุมมองในเรื่องนี้อย่างไร

“ ธุรกิจไทยต้องสำรวจความสามารถในการแข่งขัน ของตนเอง และเร่งปรับตัวเพื่อไปอยู่ใน supply chain ที่กำลังปรับเปลี่ยน ”

ดร.วิสโร : ผมคิดว่าหลักคิดสำคัญคือ ลูกค้าจะต้องได้ประโยชน์ จากข้อมูลการทำธุรกรรมของตนเอง เราต้องหาจุดสมดุลที่เหมาะสม ระหว่างการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้ข้อมูล ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.)คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งจะมีผลบังคับใช้ในเดือนพฤษภาคมนี้ พ.ร.บ. ฉบับดังกล่าวกำหนดให้มีกระบวนการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลและรักษาสิทธิของเจ้าของข้อมูล เช่น ต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนนำไปใช้

อีกเรื่องที่สำคัญคือ ความปลอดภัยทางไซเบอร์ (cybersecurity) อาจฟังดูเป็นหน้าที่ของสถาบันการเงิน แต่ถ้าเราใช้คำว่า สุขอนามัยด้านไซเบอร์ (cyber hygiene) จะเห็นว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นหน้าที่ของเราทุกคน เหมือนการที่ต้องล้างมือก่อนรับประทานอาหาร ใช้หน้ากากป้องกันเวลาเจอคนไอหรือจาม ต่อไปสุขอนามัยด้านไซเบอร์ควรเป็นเรื่องพื้นฐานที่ทุกคนเข้าใจ ต้องรู้จักดูแลตัวเอง เช่น รู้วิธีการตั้งและเก็บพาสเวิร์ดที่มีความปลอดภัยสูง หรือการกำหนดเพดานวงเงินในการทำธุรกรรมออนไลน์

²โครงการอินทนนท์ เป็นโครงการทดสอบการนำเทคโนโลยีการจัดเก็บข้อมูลแบบกระจายศูนย์ (Distributed Ledger Technology: DLT) มาประยุกต์ใช้ในระบบโครงสร้างพื้นฐานของตลาดการเงิน

“ การปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักร่วมกัน เริ่มทำด้วยกัน เพราะไม่มีใครที่ท่าเหมือนเดิมแล้วจะอยู่รอดได้ในโลกใหม่ ”

ปรับมุมมอง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง
ด้าน supply chain

คุณสุภัททิ์ : ในภาคการผลิตและภาคบริการ เราเริ่มเจอปัญหาเรื่องการปรับตัวไม่ทันกับเทคโนโลยีและ supply chain ที่เปลี่ยนแปลงไป ท่านผู้ว่าการมีคำแนะนำอย่างไร

ดร.วิสโร : การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและ supply chain ครอบคลุมแทบทุกด้านของภาคธุรกิจ และทุกคนต้องสร้างความเข้าใจ เวลาคนบอกว่า เศรษฐกิจไม่ดีทำให้ขายของได้น้อยลง อันที่จริงแล้วอาจเป็นเพราะรูปแบบการทำธุรกิจได้เปลี่ยนไป อย่างร้านอาหาร ถ้าร้านใดมีบริการส่งอาหารผ่านแพลตฟอร์ม food delivery จะเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น และมีธุรกิจทั้งวัน แต่ถ้าร้านไหนที่ยังขายแบบเดิม ก็จะมีลูกค้าขายของได้น้อยลง เพราะคนนิยมสั่งอาหารผ่าน food delivery เพิ่มขึ้น

ธุรกิจไทยต้องสำรวจความสามารถในการแข่งขันของตนเอง และเร่งปรับตัวเพื่อไปอยู่ใน supply chain ที่กำลังปรับเปลี่ยน เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ที่จะเปลี่ยนเป็นรถยนต์ไฟฟ้าก็จะมี supply chain ใหม่เกิดขึ้น ภาครัฐเองก็ต้องเร่งแก้ไขกฎเกณฑ์ให้ทันสมัยและเอื้อต่อการปรับตัวของภาคธุรกิจอย่างเท่าทัน ต้องมีมาตรการจูงใจให้ธุรกิจลงทุนในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักรอัตโนมัติ หรือ AI รวมถึงต้องเร่งพัฒนาแรงงานให้มีทักษะสอดคล้องกับเทคโนโลยีและวิถีการทำธุรกิจแบบใหม่

Sustainability : ภาคธุรกิจร่วมแก้ปัญหาลูกโลก

คุณสุภัททิ์ : ท่านผู้ว่าการมองว่า ภาคธุรกิจควรเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภาวะโลกร้อนอย่างไร

ดร.วิสโร : การทำธุรกิจที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจะเป็นความเสี่ยงสำคัญของภาคธุรกิจ เราต้องให้ความสำคัญกับเรื่องความยั่งยืน (sustainability) มากขึ้น ภาคธุรกิจต้องมองไกลและมองกว้าง ต้องแน่ใจว่าสิ่งที่ตนทำต้องไม่ซ้ำเติมปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่สร้างผลข้างเคียง ไม่เช่นนั้นจะต้องเผชิญความเสี่ยงอันเกิดจากความคาดหวังของสังคม หรือกฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ที่จะออกตามมา ความจริงอยากให้มองเรื่องนี้เป็นโอกาสด้วย อย่างการผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะมีตลาดใหญ่มากทดแทนการใช้พลาสติก หรือการทำเกษตรประณีตที่ปลอดภัยเคมีจะได้สินค้าที่มีมูลค่าสูงขึ้น ฉะนั้น หากใครเริ่มปรับเปลี่ยนวิถีการทำธุรกิจให้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความยั่งยืนก่อนย่อมได้เปรียบ เพราะจะกลายเป็นผู้กำหนดมาตรฐานใหม่ของอุตสาหกรรม

สำหรับภาคสถาบันการเงิน แนวคิดเรื่องการเงินการธนาคารเพื่อความยั่งยืนจะต้องถูกผนวกเข้ามาในทุกขั้นตอนสำคัญของการทำธุรกิจ โดยเฉพาะการพิจารณาความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

Aging Society กับโครงสร้างแรงงานไทย

คุณสุภัททิ์ : การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการทำธุรกิจในอนาคตหรือไม่ และทุกคนควรเตรียมตัวอย่างไร

ดร.วิสโร : การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะกระทบอุตสาหกรรมที่พึ่งพาแรงงานเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องหนัง หรือเฟอร์นิเจอร์ ภาคธุรกิจจึงต้องปรับรูปแบบการผลิตจากที่เน้นความได้เปรียบจากต้นทุนค่าแรงหรือใช้แรงงานจำนวนมาก มาเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (value-added) นอกจากนี้เราต้องช่วยกันสร้างระบบนิเวศที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถหารายได้ด้วยตนเอง เพื่อไม่สร้างภาระให้กับภาครัฐมากเกินไป นโยบายด้านแรงงานของประเทศจะเป็นนโยบายเศรษฐกิจที่สำคัญมาก

ผมขอเน้นว่า เราอยู่ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง ถ้าคิดแบบนักเศรษฐศาสตร์ สิ่งสำคัญที่สุด คือ ต้องสร้างระบบแรงจูงใจที่ส่งเสริมให้คนเร่งปรับตัวไปสู่โลกใหม่ ที่ผ่านมามีการเน้นการเยียวยา เราต้องระวังไม่ให้การเยียวยากลายเป็นการส่งเสริมให้คนทำแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง การปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักร่วมกัน เริ่มทำด้วยกัน เพราะไม่มีใครที่ท่าเหมือนเดิมแล้วจะอยู่รอดได้ในโลกใหม่

คุณสุภัททิ์ เจตภักดิ์, CFA

อดีตผู้ประกาศข่าวและพิธีกรมากฝีมือจากสถานีโทรทัศน์ Money Channel ช่องข่าวและคอนเทนต์คุณภาพด้านเศรษฐกิจและการลงทุนในเครือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้เขียนหนังสือ กาลครั้งหนึ่งใน “จีนยุคใหม่” และเจ้าของเพจ Made in Tena ที่เน้นการแชร์ความรู้และมุมมองการลงทุนทั้งในประเทศไทยและประเทศจีน